

“La compra-venda de terrenys porta riscos, però també oportunitats”

Quin paper té la FAO en els processos de compra i venda de grans extensions de terrenys?

—La FAO respon a les demandes dels estats, que són els que ens han de demanar l'ajuda tècnica. Per exemple, a l'Àfrica ajudem el govern de Moçambic a elaborar noves legislacions que garanteixen els drets comunitaris i organitzem els processos quan un inversor vol comprar terres o engegar una explotació. Els obliquem a negociar amb la comunitat per pactar un pla d'utilització de terres que beneficis totes les parts i tinga el vist-i-plau del govern. A més, formem el personal tècnic autòcton.

—Per què hi ha vendes d'extensions tan grans a l'Àfrica?

—L'interès de grans empreses i governs per a invertir en la compra de terres cultivables és un fenomen nou que detectem de fa tres anys o quatre. Això reflecteix dues coses: d'una banda, a escala planetària hi ha una presa de consciència que les terres cultivables són com més va més escasses i tenen més valor. És la primera volta que aquesta presa de consciència és general; d'una altra banda, arran de la crisi per l'augment dels preus de les matèries primeres, molts països es demanen com garantir-se la seguretat alimentària. No és nou que el capitals de països rics s'invertesquen en països en desenvolupament —això passa des de l'època colonial—; sí que és nou, per contra, l'acceleració del fenomen i la presa de consciència global.

—Hauríem de preocupar-nos per tot això que passa?

—Si de cas, hauríem de dedicar-hi atenció. La FAO no té per objectiu jutjar el comportament dels governs, dir si ho fan bé o malament. Mirem de proveir informació als governs i als altres actors perquè prenguen decisions adequades.

EL TEMPS

Paul Mathieu és expert en gestió de terres de la FAO. En aquesta entrevista defensa que inversors i països pobres arriben a acords en la compra de terres que beneficien totes dues parts.

Nosaltres els advertim que, si els governs donen drets a llarg termini als inversors estrangers, cal assegurar-se que el país i la seua població n'obtiniran beneficis. La compra-venda de terrenys cultivables és un fenomen en què hi ha riscos, però també oportunitats de crear ocupació, millorar les infraestructures... Si, per contra, l'inversor proposa de fer collites només per a exportar, pot causar un gran problema.

—Però les negociacions entre països i grans inversors no són entre iguals.

—És cert. Durant molt de temps, les negociacions no han estat igualitàries. Avui dia, si el govern del país ens ho demana, la FAO pot donar la informació tècnica necessària per a assegurar-se que la negociació és menys desigual i que el país es pren el temps necessari per a avaluar tots els escenaris possibles i prendre les millors decisions. Als inversors estrangers també els convé d'arribar a acords amb els governs i les seues poblacions, perquè si no el risc de conflictes socials i inestabilitat augmenta. I això fa perillar la rendibilitat del projecte a llarg termini, que és quan, en matèria de cultius, s'obtenen beneficis. Per això, cal que hi haja una rendibilitat social, perquè els inversors tinguen assegurada la inversió.

—Hi ha ONG que pensen que espasa en perill la sobirania alimentària dels països.

—Depèn. Si el país permet a les empreses de conrear només per a l'exportació, hi ha risc. Cal parar atenció a aquest aspecte. Si les negociacions no es fan bé, els contractes són desequilibrats.

—L'ONG Grain parla d'una forma de neocolonialisme.

—Estic d'acord que si no hi parem atenció, hi ha riscos importants. El director general de la FAO va dir fa temps que hi havia el risc que aquest fenomen es convertira en una forma de neocolonialisme agrari. Però no crec que tota inversió estrangera en un país pobre siga necessàriament una forma de neocolonialisme agrari.

—En quines regions és més corrent la compra de terres?

—No en tenim una informació completa i verificada. Només sabem que en alguns països com ara Angola, el Sudan..., que concentren terres poc explotades, hi ha molta demanda. També a Etiòpia. En alguns països de l'Europa de l'est, com el Kazakhstan i Ucraïna, i d'Àsia del sud, com ara a Indonèsia, hi ha demanda. A l'Amèrica Llatina, i més concretament a l'Argentina, fa anys que açò passa. Però allí hi ha una situació diferent

—Per què és diferent?

—Per què, en el cas de l'Argentina, en la majoria de terres, hi havia drets de propietat sobre les terres comprades establerts legalment. En canvi, a molts llocs d'Àfrica hi ha un principi gene-

ral que diu que l'estat és el propietari legítim de la terra i que els llauradors hi tenen dret d'ús de llarga durada. En molts llocs d'Àfrica els agricultors no tenen drets de propietat i això porta molts problemes.

—**I què es fa en aquests casos? Què passa si un inversor vol comprar terres i les persones que hi han viscut tota la vida no tenen dret de propietat?**

—No hi ha una solució general per a tothom. En alguns casos, encara que no hi haja drets de propietat, l'estat pot reconèixer el dret històric de la comunitat i exigir a l'empresa que negociï amb les comunitats. L'estat pot fer de mitjancer entre la comunitat i l'empresa per obtenir un resultat que siga acceptable per a tothom. En alguns casos, si amb la inversió hi ha la necessitat de desplaçar certes comunitats, és importantíssim que hi haja una compensació justa i efectiva.

—**El 80% de les terres rurals no tenen títol de propietat, però es treballa per donar-hi una resposta. Quins països han avançat en aquest sentit?**

—A l'Àfrica, el millor exemple és Etiòpia, on són a punt de donar milions de certificats de propietat de la terra als camperols. Es tracta d'un document legal que garanteix al llaurador la propietat legal de la terra. També a Nigèria, Uganda, Tanzània... hi ha avanços. Moltes voltes el principal impediment per a activar tot açò és la manca de recursos de l'administració. A molts països, les administracions no tenen personal format ni les oficines prou a prop dels agricultors. Com que els agricultors són pobres, no faran 150 quilòmetres per aconseguir un paper que els faça propietaris de la terra.

—**Tornem a la qüestió del desplaçament obligat de poblacions. Tot plegat és molt complicat perquè són processos molt traumàtics. Una comunitat molt lligada a la terra durant segles, no la pots desplaçar i esperar que s'acostume a un nou ecosistema.**

—Sol ser molt dur. En molts casos, els camperols no volen ser desplaçats. En uns altres casos, ho accepten. Que la gent s'haja de desplaçar per força no és bo. En general, és difícil de dir què cal fer. Depèn de la situació del país. Crec que els governs s'han de fer responsables que les poblacions dels països siguin tractades d'una manera justa.

Són rics i conscienciats sobre el futur del planeta. Es gasten fortunes comprant enormes extensions de terrenys que, diuen, volen protegir. Filantropia o caprici? Són els ecobarons, uns 'Rockefellers' que han instaurat una nova, i prou dubtosa, manera de fer caritat en verd.

Ecobarons, el llinatge verd

Són gent com tanta n'hi ha, que es preocupen pel futur ambiental de la Terra; que s'inquiïen pel desglaç dels casquets polars i la desaparició de les espècies animals i vegetals. Són, en definitiva, persones que, potser com vós, han fet de l'ecologisme un paràmetre de vida. Però amb una diferència substancial. Que els seus comptes corrents tenen més de sis zeros. Són rics a rebentar i han decidit de consagrar una part de les seues fortunes a projectes relacionats amb el medi. N'hi ha que aporten diners per estudiar l'enginyeria dels vehicles híbrids; n'hi ha que destinen fons a la preservació dels boscos tropicals de l'Amazones; i n'hi ha, com més va més, que compren grans extensions de terreny en paratges naturals de valor incalculable per, segons que diuen, salvaguardar-los de la voracitat de l'ésser humà i garantir-ne la conservació. Actors de Hollywood, empresaris procedents de tots els sectors i inversors de grans capitals s'han abocat a adquirir hectàrees i hectàrees de boscos tropicals, estepes i cadenes muntanyoses, sobretot a l'Amèrica Llatina i l'Àfrica. A còpia de grans sumes de diners, adquireixen la categoria de propietaris, de la qual reneguen, perquè ells, segons que afirmen a la seua declaració

d'intencions, fan una compra altruïsta, una adquisició a favor del planeta. Però a la pràctica no són pas pocs que, des de dins l'ecologisme, posen objeccions cap a la manera d'actuar d'aquests nous *Rockefellers*. On acaba la filantropia i on comença el caprici?, es pregunten.

De moment, alguns ja els han catalogats de *colonitzadors verds*, persones que han decidit de tirar pel dret en la lluita contra el canvi climàtic, convençuts que la comunitat internacional és massa lenta i tèbia a l'hora d'abordar aquest repte mundial. Tradicionalment, les ONG col·laboren amb les agències internacionals per crear parcs naturals i zones de conservació. Per a aquests messies verds, coetanis del profètic Al Gore, resulta més fàcil d'apel·lar al capital privat per salvar el planeta. A colp de cartera, posen damunt la taula grans sumes de diners per viure una croada verda particular. D'aquest nou llinatge, se'n parla a bastament al llibre *Eco Barons: the Dreamers, Schemers and Millionaires Who Are Saving Our Planet* ('Ecobarons: els somniadors, maquinadors i milionaris que salven el nostre planeta'), del periodista americà Edward Humes. A l'autor, ferm partidari d'aquesta forma de solidaritat ecològica, se li va acudir el nom d'*ecobarons* basant-se en una doble contradicció: d'una banda, "s'oposen als antics barons lladres que feren fortuna espoliant el paisatge per aconseguir allò que volien i necessitaven"; d'una altra banda, "aquests individus són visionaris i tenen un gran impacte a favor de la preservació del medi". Al llibre, Humes presenta Douglas Tompkins i la seua esposa, Kristine DeWitt, com els pioners en la iniciativa. El discret matrimoni és fundador de la marca de roba North Face, plataforma que els